

GUREARBASOAK.EUS

Arbasoei izena eta abizena jartzeko tresna, 128 edo 256 abizen arte

Baserri askotan topa daitezke familiaren arma-
rriak. Etxe asko-
tako paretetan
ere badaude, ko-
adrotan txukun jasoak. Garai
batean ohikoagoa zen akaso.
Baina egunotan ere familia
gehienetan izaten da genealo-
gian interesa duen baten bat,
familiaren abizenetatik tiraka
hamarkadetan eta mendeetan
atzera joan eta arbasoen berri
jakitea maite duen baten bat.
Hain justu, ikerketa genealogi-
koak eskaintzen dituen web-
gunea da Gurearbasoak.eus,
duela bi urte pasatxo Jabier
Perezek martxan jarritakoa.

Perez EHuko Arkitektura
Saileko irakaslea eta ikertzai-
lea da eta, hain justu, ikerketa-
ren eskutik iritsi da euskal on-
darearen baitara. «Nire alorra
adierazpen grafikoa da alde
batetik, eta, bestetik, eraikita-
ko ondarea. Horren baitan, ni-
re espezialitatea XVI. eta XVII
mendeetako eraikinak dira,
bai zibilak eta baita elizarenak
ere. Ikerketa horiek egiteko as-

kotan beharrezkoa izaten da
eraikinaren jabegoa zuen fa-
miliaren genealogia pixka bat
ezagutzea. Izan ere, ondasu-
nak maiorazkoaren loturaz pa-
satzen ziren aitarengatik se-
mearengana eta nire
ikerketetan egokitu zait horre-
lako kasuak aztertu behar iza-
tea. Beraz, tresna horiek men-
deratzen nituen, artxiboetan
ikerketa egitea dakarren pro-
zedura menderatzen nuen.
Okurritu zitzaidan familiako
kide batzuei ikerketa genealo-
giko bana oparitzea eta horre-
la hasi nintzen honetan».

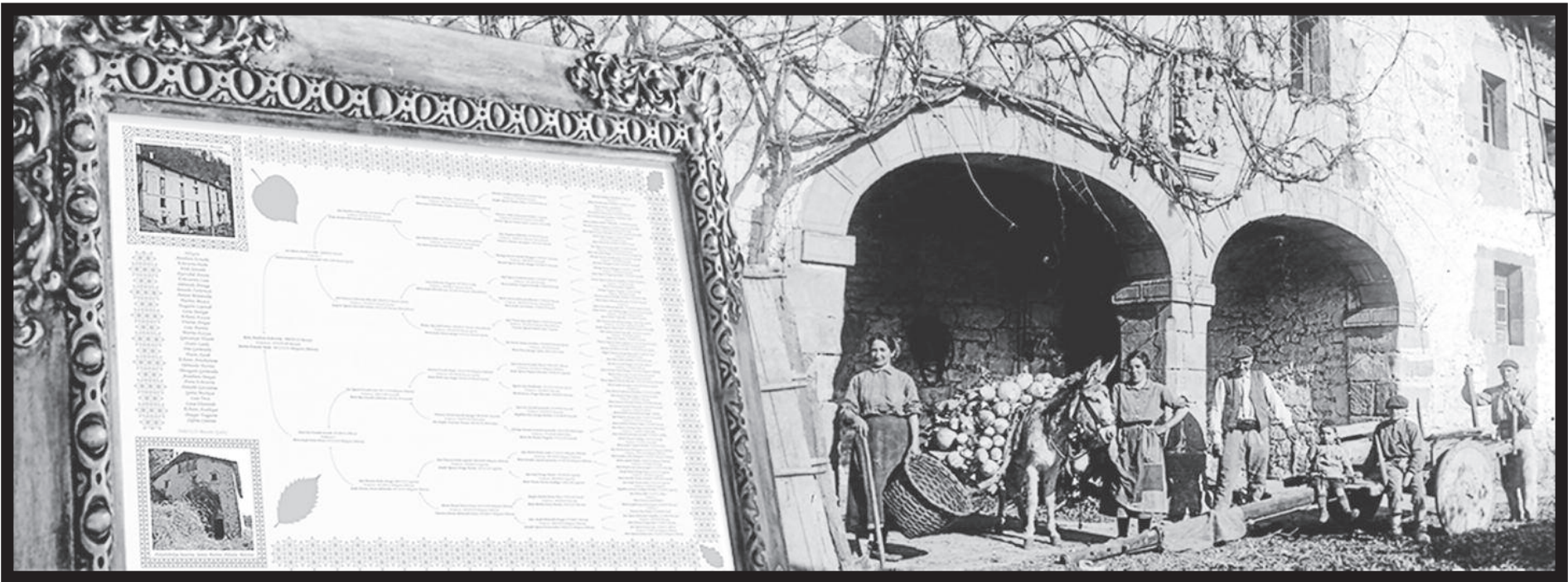
 JENDARTEA / amagoia.mujika@gaur8.info

Leinuak pisu garrantzitsua izan du euskal jendartean, bai
maiorazko kontuak tarteko eta baita sozialki ere.
Garaiotan indibidualismoaren haizeak indartsuagoak
izanagatik, badira genealogia maite dutenak, nondik
datozen jakiteko grina dutenak. Ikerketa genealogikoak
eskaintzen ditu Gurearbasoak.eus webguneak.

Beheko irudian,
Gurearbasoak.eus
webgunearen
aurkezpeneko irudia.
Banakako ikerketa
genealogiko bat ikus
daiteke bertan, 128
abizenekin. GAUR8

Horiek egin ondoren, inguru-
ko jendea interesatzen hasi
omen zen, hau eta bestea galde-
tzen. Eta hasieran horrelako as-
morik ez bazuen ere, Perezek
Gurearbasoak.eus webgunea
atundu du, norbere arbasoei ize-
na eta abizenak jartzeko tresna.
«Betidanik gustatu izan zait
armarrien sinbologia, eta ho-
rren inguruan euskaraz ape-
nas dagoen ezer, genealogia-
ren ikerketan bezala. Eta
jendeak interesa zuela ikusita,
informazio hori euskaraz
emateko aukerak tentatu egin
ninduen. Hor hasi zen dena».

XIX. mendera bitartean, ge-
nealogiak funtsezko tokia izan
zuen euskal tradizioaren ba-
rruan. «Batzuetan pentsatzen
dugu genealogiarena noblezia-
ren kontua zela. Egia da, azke-
nean, ondasun gehien beraiek
zeukatela eta, gainera, beraien
artean ezkontzen zirela. Eta
ondasun horiek guztiak kude-
atzeko ezinbestekoa zen maio-
razkoko lotura ezartzea, XIX.
mendera arte horrek ziurta-
tzen baitzuen ondasun hori ez
zela banatuko. Baina hori ez
zen bakarrik nobleen kontua,
baserritarrek ere bazeukaten.
Eta baserritarrek oso presente
zeukaten familiarekiko eta lei-
nuarekiko erreferentzia hori.
XVI., XVII. eta XVIII. mende-
tan zehar gizarte osoan bana-
tuta zegoen leinuarekiko erre-
ferentzia hori. Nolabait,
gizabanakoaren kontzientzia
leinuan oinarritzen zen. Gero,
XX. mendean, indibidualis-
moa garatu zen gehiago eta
gauza batzuk aldatu egin zi-
ren. Baina garai batean garran-
tzitsua zen nondik gentozen
jakitea, bai herentzia kontue-

tarako eta baita sozialki ere, leinuak eta familiak pisua zeukatelako».

Garai bateko kaparetasun frogak ekarri ditu gogora Perezek, derrigor egin beharrekoak. «Herri batetik bestera bizitzera pasatu nahi bazuten, adibidez, bertako jatorria zutela frogatu behar zuten. Horretarako auzi moduko bat egiten zen, lekuko eta guzti, eta familia horren jatorria frogatzen zen. Oso barneratuta zeukaten leinuaren zentzua. Eta armarriak ez daude bakarrik jauregietan, baserri askotan ere badaude».

128 ETA 256 ABIZEN ARTEAN

Euskal ondareari eta genealogiari tiraka jarri du martxan aipatu webgunea, ikerketa genealogikoa eskaintzen duen tokia. Bertan, hiru zerbitzu mota eskaintzen dira. Lehena, banakako ikerketa genealogikoa, 128 abizen arte. Genogramaren lehen pertsonatik abiatu eta sei belaunaldi atzera.

Bigarrena, bikotearen ikerketa genealogikoa. Kide bakoitzetik abiatu eta sei belaunaldi atzera, kide bakoitzaren 128 abizen ezagutu arte. Hartara, bikotearen seme-alabek bere lehen 256 abizenak ezagutuko dituzte. 1750. urte inguruan jaiotako arbasoak arte egiten da atzera ikerketa horrekin.

«Gainera, bai aukera batean zein bestean abizenen adarretatik atzera egiten dugu jaiotza agiri antzinena topatu arte. Askotan XVI. mendean jaiotako arbasoak arte. Horrelakoe-tan pertsonaia horien inguruko dokumentuak aurkitzen saiatzen gara, eta, topatuz gero, erreferentziak txertatzen ditugu genograman», zehaztu du ikertzaileak. Zerbitzuaren kostua 300 eta 550 euro tartekoa da, nahiz eta kasuan-kasuan aldatu egin daitekeen.

Lerroon gainean, Jabier Perez, proiektuaren arduraduna.
Gorka RUBIO | ARGAZKI PRESS

Eta, hirugarrena, ikerketa espezifikoa. Zuhaitz genealogikoa egiten hasi eta bidean dokumentu interesgarriak topa daitezke. Abizen horren ikerketan sakontzeko aukera eta interesgarriak izan daitezkeen garai hartako dokumentuen transkripzioa ere eskaintzen du Perezek; kaparetasun frogak, ezkontza hitzarmenak, testamentuak, auziak...

Ikerketa hasteko, gutxienez ondokoa behar izaten da: ize-

na eta bi abizen, jaiotzaren data eta protagonista jaio zen herria. Eta hortik tiraka-tiraka, sei belaunaldi atzera egiteko modua dauka ikertzaileak, ordenagailuaren aurretik mugitu gabe.

«Lehen zatian Erregistro Zibilaren bitartez egiten da bilaketa. Erregistro Zibila 1870. urtean sortu zen hemen. Hortik lehenagoko guztia elizarena da eta Elizako Artxibategian dago. Arabako, Bizkaiko eta Gi-

puzkoako kasuan, izena, bi abizen, urte tarte bat eta udal-erri bat edukita, bilaketa nahi-ko zehatz egin daiteke», agertu du Perezek.

Bere esanean, bilaketa horiek guztiak ordenagailuaren aurretik mugitu gabe egin daitezke, nahiz eta jende askok uste izan artxibo batetik bestera ero moduan ibili beharra dagoela. «Duela urte batzuk arte horrela izaten zen hemen eta oraindik toki askotan horrela izaten da. Horregatik dauka jendeak pertzepzio hori».

Perez, Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako artxiboetan bar-na ibiltzen da, ez hortik apartekoetan. «Nik ez dut eskaintzen Nafarroako eta Ipar Euskal Herriko aukera. Nafarroan, ikerketa hori artxibategian bertan egin behar da eta baldintzak ez dira oso erosak. Hiru hilabeteen lau bilaketa bakarrik egin ditzakezu eta prozedura nahiko korapi-

XVI. MENDETIK GAUR ARTE, 65.000 ARBASO

«Askotan lehen abizenarekin geratzen gara, baina ez daukagu horretatik gainontzeko guztietatik baino gehiago. Hori baino askoz adar gehiago ditugu eta guztiak dira gure-gureak. Eta adar asko dira. Pentsa, XVI. mendera bidaiatzeko aukera izango bazenu –adibidez 1550. urtera– eta bidean zure arbaso guztiak bisitatu nahiko bazenitu, 65.000 pertsona bisitatu beharko zenituzke. Hori da 16-17 belaunaldik ematen duten datua».

Kalkulatzen da garai hartan –eta estimazioak baino ez dira– Gipuzkoan 60.000 lagun bizi zirela, eta Bizkaian ere antzeko. «Horrek esan nahi du Euskal Herrian askok ditugula arbaso komunak segur aski. Eta ikertzen hasiz gero, ezustekoak hartuko genituzke». Jabier Perezi behin baino gehiagotan gertatu omen zaio ikerketa genealogiko desberdinak egiten aritu eta haien artean lotuta daudela konturatzea.

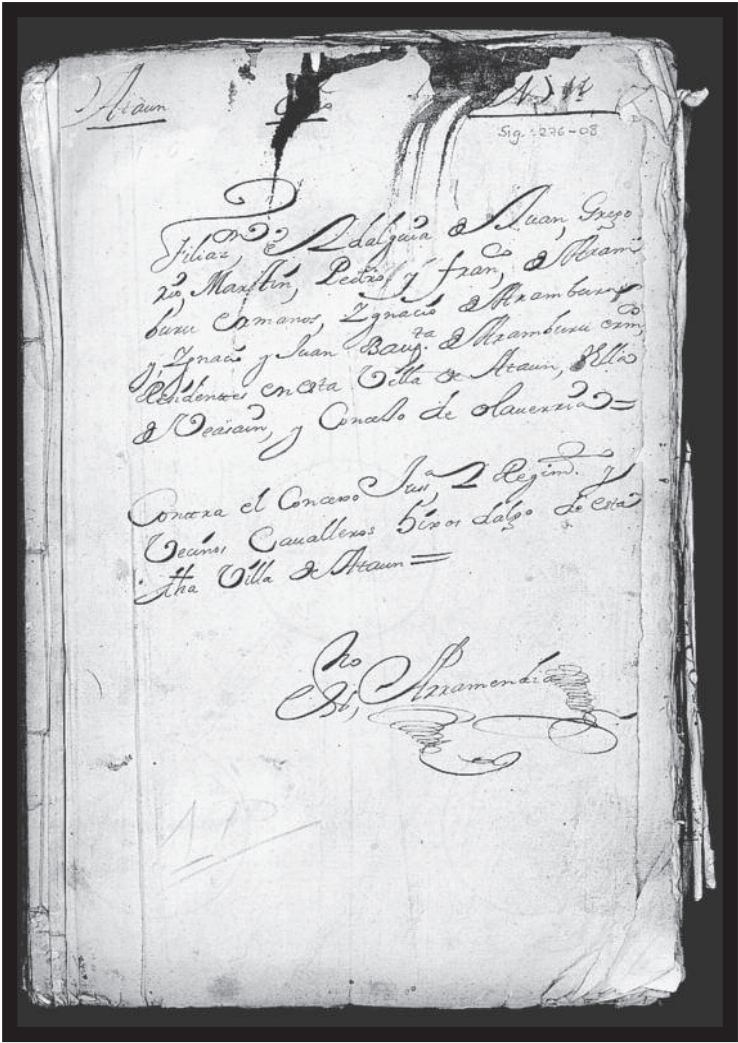
latsua da. Ipar Euskal Herriaren kasuan, badago digitalizatutako datu basea. Era berean, jaiotza, ezkontza eta heriotza liburu originalak ere digitalizatuta daude, edonork topatzeko moduan. Baina ez dago bilaketa zehatz egiteko bilatzailearik eta korapilatsuagoa da kontua», agertu du iker-tzaileak.

Behin ikerketa amaituta, etxera bidaltzen du paper formatuan. «Ikerketa egiterakoan agertzen diren dokumentuen erreferentziak ere txertatzen ditut; auziak, herentziak... Adibidez, Urdangarin famatua jatorriz ataundarra da eta bere arbaso batek auzi bat izan zuen 1660. urtean. Garizuma garaian karta-jokoan zebilen tabernan eta kartzelan sartu zuten. Zeharka, horrelako kontu asko agertzen dira».

EZ AUERRERA ETA EZ ATZERA

Batzuetan, ikerketa genealogikoa ez aurrera ez atzera geratzen da, trabatuta. «Jende asko hasten da ikerketa egiten eta une batean ez aurrera ez atzera geratzen da. Horrelako komentario asko jasotzen ditut nik webgunean. Grafia asko aldatzen da garaiz garai. Adibidez, denboran gero eta atzerago joan, ‘i’ latindarra gutxiago erabiltzen da eta grekoa gehiago. Adibidez, ‘Imaz’ abizena XVII. mendean ez duzu topatuko horrela idatzita, ‘i’ grekoarekin baizik, ‘Ymaz’, alegia. Edo, adibidez, ‘Mujika’. XVIII. eta XIX. mendean azaldu daiteke ‘g’-rekin edo ‘j’-rekin. Baina geroz eta atzeago joan, zailago. Lehenagoko garaietan beti ‘x’-rekin agertzen da, ‘Muxica’ gehienetan».

Ibiliaren ibiliaz, Perez trabatuta dago horrelako ikerketetan. Bada beste zailtasun bat ere, oso bistakoa. Artxiboetan

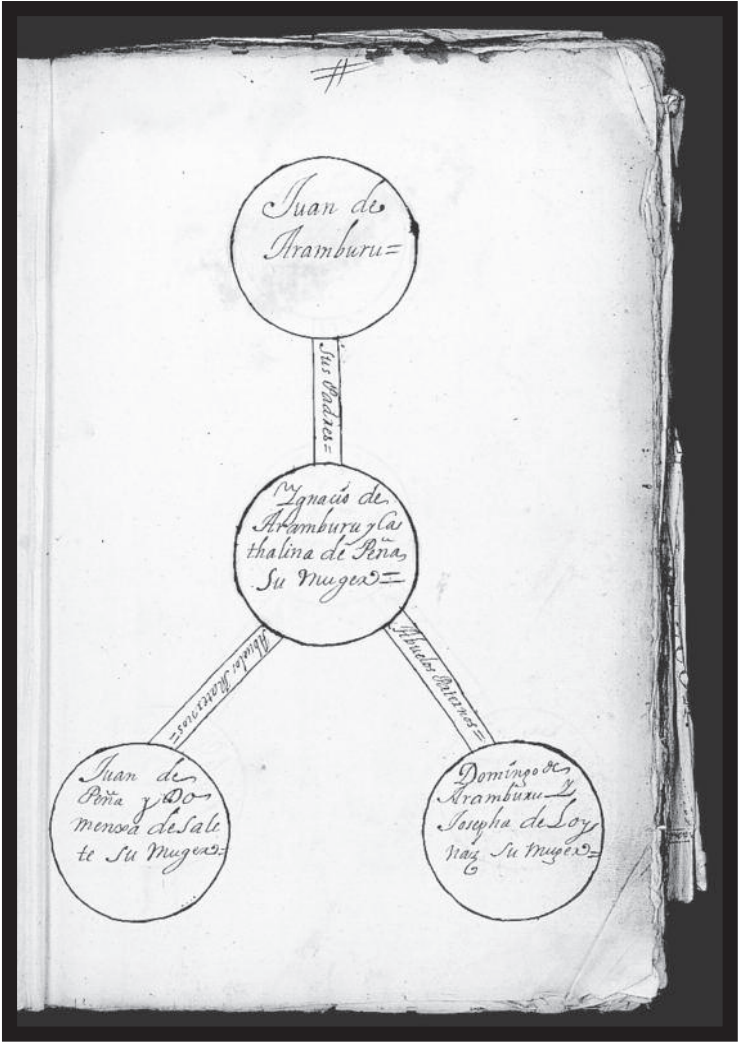
Juan Aranburu eta Maria Juaniz Axarrestaren semeen kaperatasun frogak, Ataungo Justiziaren aurrean. 1711. urtekoak dira. ATAUNGO UDAL ARTXIBO

digitalizatuta dauden dokumentuak originalak dira eta grafiak ulertzea ez da batere samurra izaten. «Ez dira ulertzen errazak. Askok aritu beharra dago tankera hartzeko», esan du ikertzaileak.

Bada kontuan hartzeko beste datu bat: artxibo digitalen artxibo originalak zeuden bezala jasotzen dituzte, akatsak baldin badaude, akats eta guzti. «Esaterako, garaiko eskribauak ‘Muxica’ jarri beharrean ‘Murrice’ jarri bazuen,

Lehen zatian Erregistro Zibilaren bitartez egiten da bilaketa. Erregistro Zibila 1870. urtean sortu zen hemen. Hortik lehenagoko guztia elizarena da eta Elizako Artxibategian dago

«Gertatu izan zait aita ezezaguna zela aurkitzea. Kasu horietan, adar bat hutsik utzi eta beste adarrarekin segitzen dut. Batzuetan kolpea izaten da eskatzailearentzat»

artxibo digitalean ere horrelaxe agertzen da, nahiz eta bistakoa izan akats bat izan zela. Adibidez, asko gertatzen da anai-arreben artean abizen berdina modu desberdinean jasoa izatea».

Batzuetan, baina, ikerketa trabatu egiten da puntu batean, eta ezin aurrera segitu. «Gertatu izan zait aita ezezaguna zela aurkitzea. Kasu horietan, adar bat hutsik geratzen da eta beste adarrarekin segitzen dut. Batzuetan kolpea izaten da. Adibidez, sekulako interesa eta ilusioa zuen pertsona bat etorri zitzaidan bere ikerketa genealogikoa eskatzera. Segituan ekarri zidan informazioa, eta, ikertzen hasita, jakin zuen bere amona umezurtza zela. Oso ukituta geratu zen, ez zekielako ezer. Fraisoroko umeak, adibidez, dezente topatu ditut. Ume horien arbasoetara iristea ezi-

nezkoa da. Izenak eta abizenak mojek jartzen zizkieten, edozein modutara gainera. Oso esanguratsua den abizen bat topatu nuen behin: ‘Inor-be’».

Izan ere, ikerketa egitea nahiko zientifikoa izan daitekeen arren, genealogiak asko dauka emozionaletik. Hartara, istorio gozoak eta gaziak topatzea egokitu zaio Perezi. «Lasa batek ikerketa egiteko eskatu zidan. Beasaingo Astigarreta auzoan bada Lasa etxe bat –orain paretak baino ez dira geratzen– eta ikerketa eskatu zidanari XVI. mendeko testamentu bat eman nion, garaian Juan Lasak osatua, bere arbasoa zena. Bertan zehatz agertzen da uzten duen ondasuna, ardiak, baserriko tresnak... Oso une polita izan zen ikerketa eskatu zidanari testamentu hura eman ahal izatea».